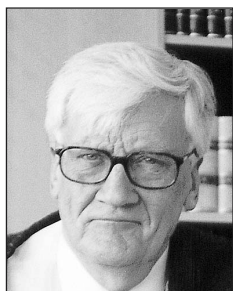

Eineygðir Samverjar ...

En læknar eru umboðsmenn sjúklinga og ber að standa á rétti þeirra

Ólafur Ólafsson

Höfundur er fyrrverandi landlæknir. Formaður Félags eldri borgara.

FYRIR RÚMUM 20 ÁRUM SKRIFAÐI ÉG GREINARKORN Í Læknablaðið um þögn lækna á þingum. Hvatti ég lækna til þess að loka sig ekki inni á stofnun en taka virkan þátt í þjóðmálaumræðunni. Margar ákvarðanir er hafa veigamikil áhrif á heilsufarið eru teknar utan heilbrigðisgeirans. Má vera að læknar hafi á stundum komið með tillögur en síðan vart söguna meir. Enginn læknir situr við pólitíska borðið þar sem ákvarðanir eru teknar og afgreiddar. Í samræmi við lagabreytingar „bandormsins“ fyrir þremur árum hafa læknar lækkað í sessi í stjórnarstiga sjúkrastofnana. Enda grasserar nú tilskipunarstjórnunarstillinn. Læknar sem sýna frumkvæði eru taldir „ópægir“ og því gjarnan sniðgengnir í stjórnarstöður.

Fjármögnun og framtíðaráætlanir um skipulag heilbrigðisþjónustunnar dregur dóm af þessu áhrifaleysi lækna. Þetta einskorðast ekki við Ísland samanber tilvitnanir í formann norsku læknasamtakanna á bls. 457 í Læknablaðinu 6/2000. Hann telur, að í Nor-

egi „ríki breið samstaða um að sjálfstætt starfandi læknar verði að beygja sig undir ákvarðanir þar til kjörinna pólitískra stjórnvalda sem setja starfsemi þeirra skipulagslegan og efnahagslegan ramma“.

Læknar verða vissulega að fylgja reglum lýðræðisins en mega ekki gleyma því, að samkvæmt landslögum (læknalögum og lögum um heilbrigðisþjónustu) er þeim skylt að veita þá bestu læknisfræðilega þjónustu sem völ er á hverju sinni. Forgangsröðun á að vera að mestu á höndum lækna. Að mínu mati bregðumst við sjúklingum ef við framfylgjum ekki framangreindum lögum. Að vísu tekur fyrrnefndur formaður undir þá skoðun.

Menn virðast hafa gleymt því að læknar eru í raun umboðsmenn sjúklingsins. Ekki væri úr vegi að talsmenn Læknablaðsins hefðu þær skyldur lækna í huga. Ég hefi í endurminningum mínum og víðar minnst á að nýlega gengu tvö mál á Norðurlöndum sem lýsa réttum viðbrögðum heilbrigðisstarfsfólks ef fjárveitingavaldið þrengir um of að heilbrigðisþjónustunni.

Foldamálið í Noregi: Heilbrigðisstarfsfólk sætti sig ekki við niðurskurð varðandi umönnun sjúkra, aldræra í Folda.

Biðlistamálið í Danmörku: Yfirlæknir taldi niðurskurð í fjármálum skaða sjúklinga og mótmælti og fór fram úr fjárveitingu. Sjúkrahúsförstjórinn taldi að yfirlæknir yrði að víkja.

Í báðum þessum málum fóru heilbrigðisstarfsmenn með deilurnar fyrir dómstóla og þeir úrskurðuðu málshefjendum í vil. Þannig ber umboðsmönnum að haga sér ef gengið er á rétt sjúklinga að þeirra mati. Lýðræðisleg leið er fundin til þess að standa vörð um hag sjúklinga.

Ég fagna því að stjórnendur Elliheimilisins Grundar og DAS hafa uppi mótaðgerðir í svipuðum málum.

En læknar verða að ná aftur sætum við borð stjórnmalamanna ef ekki á illa að fara.

Aðalspurningin er: Eiga læknar að þjóna peninga- og markaðsvaldinu betur en sjúklingum? Mér er kunnugt um marga sjúklinga sem beðið hafa tjón á heilsu vegna seinkunar á aðgerð í skjóli manneklu og aðstöðuleysis (fjárskorts).

Að lokum: Ekki fannst mér nægilega vel gengið úr skugga um vilja frú Svendsen fyrir aðgerð, sjá bls. 456 í Læknablaðinu 6/2000.

Þorsteinn Svörfuður Stefánsson.

1984. Hann var fulltrúi Íslands í stjórn NAF 1979-1985, varaforseti þess 1991-1993, forseti þess 1993-1995 og hefur verið aðalritari þess frá 1997. Þá var Þorsteinn í ritstjórn Acta Anaesthesiologica Scandinavica frá 1987 til 1999.

Jón var í stjórn Svæfinga- og gjörgæslulæknafélags Íslands frá 1981 til 1990. Hann var í stjórn NAF 1985-1997 og í undirbúningsnefnd fyrir ráðstefnur NAF í Reykjavík 1985 og 1995.

Þorsteinn er í dag yfirlæknir gjörgæsludeildar Landspítala við Hringbraut og dósent við læknadeild Háskóla Íslands og Jón starfar hjá Tryggingastofnun ríkisins eftir alvarlegt umferðaslys sem hann varð fyrir í desember 1998.

SVEINN GEIR EINARSSON
formaður Svæfinga- og gjörgæslulæknafélags Íslands

Jón Sigurðsson.